

Verslag

Presentatie Nobelwind 7 mei 2015

Frank Coenen &
François Van Leeuw

Inhoudsopgave

OPENING	02
Welkom	02
PRESENTATIE FRANK COENEN, PROJECT DIRECTEUR NOBELWIND N.V.....	03
Hoe ontwikkel en financier je grote infrastructuurprojecten?	03
PRESENTATIE FRANÇOIS VAN LEEUW, CFO NOBELWIND N.V.....	06
Risicomanagement bij Nobelwind.....	06
VRAGENRONDE	08

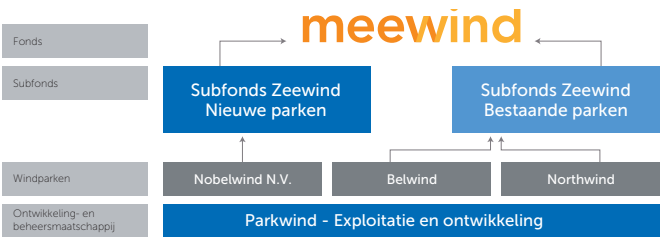
Opening

Welkom
Willem Smelik heet namens Meewind alle aanwezigen welkom in het Van Abbemuseum. Daarnaast verwelkomt Smelik de belangstellenden die de presentatie online volgen via een livestream.

Achtergrond Meewind
Willem Smelik, beheerder van Meewind, schetst vervolgens kort de **visie en missie, geschiedenis en structuur** van Meewind. Inmiddels telt het duurzame beleggingsfonds 6.200 participanten en een belegd vermogen van 78 miljoen euro. Door de inleg van eigen vermogen wil Meewind – samen met haar participanten – de overgang naar een 100% duurzame energievoorziening versnellen.

Het streven van Meewind is om uit te groeien naar 30.000 à 40.000 participanten. Om het draagvlak voor duurzaam beleggen te verbreden zetten ook de huidige participanten zich in. In het Van Abbemuseum worden beelden getoond van de **Meewind-campagne 2015**, waaraan enkele participanten belangeloos hun medewerking hebben verleend. “Wij zijn trots op onze participanten”, aldus Smelik.

Nobelwind
Per 1 januari 2015 kent Meewind een nieuwe structuur, waarbij de in exploitatie zijnde windparken Belwind en Northwind zijn ondergebracht in het subfonds Zeewind Bestaande Parken. Het subfonds Zeewind Nieuwe Parken richt zich op de ontwikkeling en bouw van Nobelwind, het derde offshore windpark in de Noordzee dat Meewind met haar partners gaat realiseren. De financial close is gepland voor oktober 2015. De bouw start naar verwachting in het voorjaar van 2016.

Het realiseren van een offshore windpark levert een meervoudige waardecreatie op: een verwacht rendement van 7 tot 10% voor de participanten, de productie van duurzame energie, meer werkgelegenheid, een onafhankelijke energievoorziening, CO2-reductie, minder fossiele brandstof en minder fijnstof.

Frank Coenen, project directeur van Nobelwind N.V., en François Van Leeuw, CFO van Nobelwind N.V., zullen in hun presentatie nader ingaan op de ontwikkelingen omtrent Nobelwind.

Presentatie Frank Coenen, project directeur Nobelwind N.V.

Hoe ontwikkel en financier je grote infrastructuurprojecten?

De partijen die Nobelwind ontwikkelen en bouwen hebben eerder al op succesvolle wijze de windparken Belwind en Northwind gerealiseerd. “Van die ervaringen profiteren we nu bij Nobelwind”, vertelt Frank Coenen. De project directeur van Nobelwind N.V. zet in zijn presentatie enkele sterke punten van dit project op een rij.

Een offshore windpark moest in het verleden vooral ‘groen’ zijn. “Wij hebben met Belwind en Northwind twee parken in beheer, waarin ook Meewind vanaf het eerste uur heeft meegeïnvesteed”, aldus Coenen. “Dit zijn echte centrales die op grote schaal elektriciteit produceren, zonder daarbij ons milieu te belasten.”

In beide parken staan in totaal 127 turbines met een gezamenlijke capaciteit van 381 MW. “Dat is meer vermogen dan de eerste kerncentrale in België. En als de concessie afloopt ontmantelen we de windparken, waarbij we niets achterlaten voor de volgende generatie”, stelt Coenen. “We zijn dus niet alleen groen bezig, maar ook economisch duurzaam, op de lange termijn.”

Volgens prognose

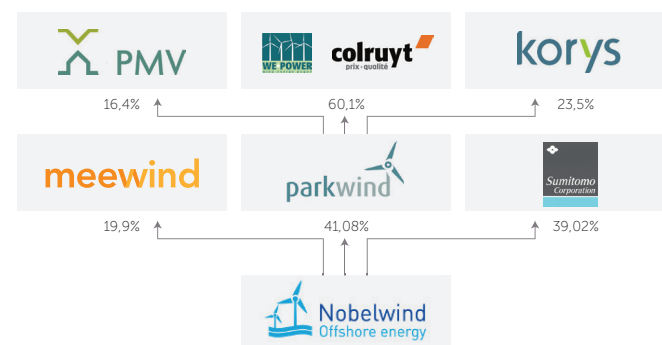
Eind 2010 is Belwind opgeleverd, vier jaar later Northwind. Beide parken zijn gebouwd volgens planning; Belwind in zestien maanden, Northwind binnen een tijdsbestek van vijftien maanden. “Daarbij zijn de kosten binnen de perken gehouden”, aldus Coenen. “Belwind heeft sinds de oplevering een beschikbaarheid van 97% en ook Northwind heeft een goed beschikbaarheidspercentage. Beide parken draaien volgens prognose.” Een trackrecord dat vertrouwen geeft voor de totstandkoming van het derde park op rij, Nobelwind.

Ideale omstandigheden

Nobelwind wordt op 46 kilometer uit de kust gebouwd, bij een diepte van tussen de 26 en 38 meter en een gemiddelde windsnelheid van 9,3 meter per seconde. Coenen: “Dat zijn ideale omstandigheden om windmolens te plaatsen.”

Een ander voordeel is dat de exportkabel, die gedeeld wordt met het aangrenzende park Northwind, reeds gelegd en operationeel is. “Daarmee hebben we een belangrijk bouwrisico weggenomen en een enorme besparing gerealiseerd.” Eveneens gunstig: de belangrijkste vergunningen zijn inmiddels al verkregen, aangezien Nobelwind onderdeel is van de Belwind-concessie.

Sterke aandeelhouders voor lange termijn

Meewind is met het subfonds Zeewind Nieuwe Parken voor 20% eigenaar van de ontwikkelrechten van Nobelwind. De **andere aandeelhouders** zijn Parkwind N.V. (41%) en Sumitomo (39%). “Dit zijn dezelfde aandeelhouders als bij Belwind. Het zijn sterke en vooral stabiele investeerders”, constateert Coenen.

“De aandeelhouders zijn niet alleen geïnteresseerd in projectontwikkeling en snel verkopen, of in bouwen en snel verkopen, zoals je bij sommige windparken ziet. Uitgangspunt is dat ze knowhow willen bundelen voor de ontwikkeling, financiering, bouw én exploitatie van centrales”, stelt Coenen. “Als team krijgen wij dus niet alleen opdrachten en mandaten om snel iets te engineeren en neer te zetten; het moet tevens op een veilige en kwaliteitsvolle manier gebeuren, want diezelfde eigenaren willen de centrale nog jarenlang uitbouwen. Dat we aandeelhouders hebben voor lange termijn is absoluut een meerwaarde.”

Ervaren team

Nobelwind beschikt over nog een belangrijke troef: een van de meest ervaren projectteams binnen Europa. “Sommige collega’s zijn betrokken geweest bij de ontwikkeling en bouw van negen windparken”, meldt Coenen. “We hebben veel ervaring, kennis en kwaliteit; niet alleen in het management maar ook in de ondersteunende teams.” Tevens kan worden gebruikgemaakt van de ervaringen van het hernieuwbare energieteam van Sumitomo Corporation, dat betrokken is bij de ontwikkeling, bouw en exploitatie van verschillende onshore windprojecten.

Technologische vooruitgang

Sinds de bouw van Belwind is de technologische ontwikkeling van de offshore windmarkt met sprongen vooruitgegaan. Coenen: “Deze energievorm maakt gigantische slagen wat betreft efficiëntie. Tegen ongeveer dezelfde kosten en met dezelfde investeringsbedragen

kunnen we nu een windpark neerzetten dat bijna 15% meer elektriciteit produceert dan Belwind dat in 2010 is opgeleverd.”

Dit zijn aanzienlijke verbeteringen, weet Coenen. “Als je de efficiëntie van een gascentrale met een halve procent of 1 procent verhoogt, hebben de technici mirakels verricht. In de offshore wind gaan we met vele procenten omhoog en in de toekomst zijn nog grote slagen te maken.”

Tenderen

Na de vroege ontwikkelfase is Nobelwind inmiddels beland in de tweede fase, die moet leiden tot financial close. “In deze fase zijn we bezig met zaken als het design van de funderingen en de ontwikkeling van het elektrische gedeelte. De leverancier van de windturbines en de partij die het design van de funderingen verzorgt zijn reeds bepaald”, licht Coenen toe. “Voor de overige onderdelen zijn we momenteel aan het tenderen, waarbij tientallen bedrijven strijden om de order. Daarbij kijken we niet alleen naar de goedkoopste, maar vooral naar de beste en meest kwaliteitsvolle partij.”

Financiering

In deze fase wordt tevens de financiering geregeld. De aandeelhouders leveren 30% aan eigen vermogen, de overige 70% bestaat uit bancaire financiering. “Bij Belwind en Northwind hebben we de financiering gerealiseerd, ondanks de financiële crisis in respectievelijk 2008/2009 en 2012. In drie jaar tijd hebben we voor beide parken meer dan een miljard euro aan krediet opgehaald. Daarmee hebben we een grote bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de Europese markt voor hernieuwbare energie.”

Dat ook bij Nobelwind – na het opstellen van alle financiële en technische contracten – op succesvolle wijze wordt toegewerkt naar financial close, daar twijfelt Coenen niet aan. “Een goed project vindt altijd financiering.”

Presentatie François Van Leeuw, CFO Nobelwind N.V.

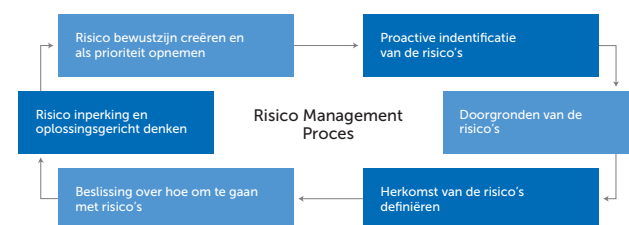
Risicomanagement bij Nobelwind

De ontwikkeling van Nobelwind is in volle gang. Hoe gaan we om met mogelijke risico's die de bouw en exploitatie van een windpark met zich meebrengt? Die vraag staat centraal in het betoog van François Van Leeuw, CFO van Nobelwind N.V.

Voor goede projecten is altijd geld, zo stelde Frank Coenen in voorgaande presentatie. Helemaal als het project wordt ondersteund door aandeelhouders met sterke schouders, zoals bij Nobelwind het geval is. "Op de bancaire markt is kapitaal genoeg", beaamt François Van Leeuw. "Banken zijn altijd op zoek naar de juiste projecten met het juiste risicoprofiel om op een duurzame manier te investeren."

Risicomanagement

Risico. Het is belangrijk begrip binnen de hele operatie. Van Leeuw: "Nobelwind is een groot infrastructuur-project waar veel geld mee gemoeid is. We gaan ver in zee bouwen, onder omstandigheden die we zelf niet altijd onder controle hebben. Dan is het noodzakelijk om duidelijk af te bakenen hoe je dat op een veilige, gestructureerde en correcte manier kunt doen. Daarom zijn we in deze fase, voorafgaand aan financial close, sterk bezig met risicomanagement. Het is belangrijk om stil te staan bij de risico's die je kunt tegenkomen bij een dergelijk groot infrastructuur-project."

Negatief of positief?

Dankzij de ruime ervaring en expertise is het projectteam van Nobelwind in staat proactief risico's te identificeren, per deelcomponent van de installatie. Van Leeuw: "We werken offshore, waar je te maken hebt met wisselende weersomstandigheden. Natuurlijk zijn er risico's, bijvoorbeeld als we grote componenten moeten transporteren, zoals de monopiles."

Het woord 'risico' klinkt negatief. "Maar je kunt het ook positief invullen; risico's zijn er vooral om je extra alert te maken en te zorgen dat je nog beter werkt. Door bewust om te gaan met risico's en hier geen angst voor te hebben, kun je ze vermijden."

Drie opties

Risico's proactief identificeren, afbakenen en toewijzen, daar draait het volgens Van Leeuw om. Of het nou gaat om risico's op het gebied van fundering of financiering. "Onze specialisten definiëren de herkomst van elk mogelijk risico. Ook kijken ze naar de impact op onze doelstellingen. Vervolgens beslissen we hoe we het risico inperken en een plaats geven binnen de organisatie."

Daarbij zijn volgens Van Leeuw drie opties. "We kunnen het risico afdekken in het contract met onze contractanten. Een tweede mogelijkheid is dat we ons hiertegen verzekeren. Een derde optie is dat we een

bijkomend contingency-budget reserveren bovenop het investeringsprogramma, voor het geval het risico zich voordoet."

Langdurige contracten

Risico's kunnen, zoals hierboven gesteld, worden afgedekt in contracten met andere partijen. Bijvoorbeeld in een langlopend onderhoudscontract met turbineleverancier Vestas, met een gegarandeerde beschikbaarheid van 95%. "Ook tegen prijsschommelingen op de energiemarkt kunnen we ons indekken, door prijzen voor twee of drie jaar vast te klikken", aldus Van Leeuw. Bovendien zal er voor de gehele exploitatieperiode een minimumprijs worden vastgelegd voor de af te nemen elektriciteit.

Meer bescherming, minder premie

Een tweede optie om Nobelwind en de belangen van alle betrokkenen te beschermen tegen eventuele risico's: verzekeren. "Een windpark op volle zee bouwen is een huzarenstuk, dus is het zaak om te zorgen voor afdoende verzekeringen. De laatste tijd zien we dat grote verzekeraars bereid zijn meer risico's op zich te nemen", stelt Van Leeuw. "We zien de tendens dat de bescherming stijgt en de premie daalt. Enerzijds door marktwerking van vraag en aanbod. Anderzijds doordat als gevolg van de nodige successen de credibiliteit van offshore investeringen toeneemt."

Mede dankzij de ervaring met Belwind 1 en Northwind heeft het projectteam voldoende kennis in huis om ook Nobelwind afdoende te verzekeren, bij de juiste partij. "We verzekeren ons tegen technische problemen, voor het geval we componenten moeten herstellen. Daarnaast verzekeren we ons tegen winstderving, als het park bij grote problemen tijdelijk geen elektriciteit kan produceren. Zo zorgen we voor een volledige dekkingsslaag wat betreft de verzekering."

Extra buffer

Niet alleen contractanten en verzekeraars vangen eventuele risico's op bij Nobelwind. Ook de aandeelhouders en banken nemen – indien nodig – een gedeelte voor hun rekening. Denk bijvoorbeeld aan het risico dat is verbonden aan meerwerk. "Om dat bij Nobelwind op te vangen wordt een extra kredietlijn voorzien in de financiering, zodat we een buffer hebben van 10% in geval van eventueel meerwerk." Bij de bouw van Belwind en Northwind was er overigens sprake van slechts 2% meerkosten.

Op naar financial close

In het najaar van 2015 is de financial close gepland. Van Leeuw: "Dat is altijd een complex proces, waarbij we contracten afsluiten met banken, verzekeraars, nutsbedrijven, aannemers, leveranciers. We hebben het al twee keer eerder gedaan, dus de partijen kennen ons en wij kennen de partijen."

Na Belwind en Northwind verwacht François Van Leeuw met Nobelwind wederom een mooi project te kunnen realiseren. "De sterkte van ons team is dat we in staat zijn om alle stakeholders te aliniëren rondom de contouren van het project om zo over te gaan tot het financieren van de benodigde 700 miljoen euro. Samen kunnen we binnen de geplande tijd en binnen budget een project realiseren dat voor minstens 20 jaar groene energie oplevert voor 180.000 gezinnen."

Vragenronde

Wat is de stand van zaken wat betreft de financiering van Nobelwind?

Voor dit project zullen de banken 500 miljoen euro van de financiering op zich nemen. Hiervoor zijn in totaal zestien banken aangeschreven, waarbij een grote bereidheid is gebleken om mee te werken. Er zit veel liquiditeit in de markt en een veelvoud van het benodigde bedrag zou zelfs kunnen worden gefinancierd.

De aandeelhouders leveren in totaal circa 200 miljoen euro aan eigen vermogen. Voor Meewind, dat over 20% van de ontwikkelrechten van Nobelwind beschikt, betreft dit een bedrag van 40 miljoen euro. Hiervan zal op het moment van financial close in elk geval 8 miljoen euro gestort dienen te worden. Dit bedrag is inmiddels ruimschoots bereikt. Op de website van Meewind is op de pagina Rendement en Risico in de **Nadere toelichting** maandelijks te zien over hoeveel cash het subfonds Zeewind Nieuwe Parken beschikt en hoeveel er is geïnvesteerd.

Wat betreft de financiering van de windparken wordt samengewerkt met de banken. Hoe zit het met de samenwerking met pensioenfondsen?

Meewind en haar partners voeren gesprekken met meerdere pensioenfondsen die op zoek zijn naar investeringen met een gezond rendement. Wij bieden met projecten als Nobelwind – en eerder Belwind 1 en Northwind – zeer aantrekkelijke investeringsmogelijkheden. In de praktijk blijkt echter dat pensioenfondsen veelal pas willen investeren als een windpark al operationeel is; ze zijn vaak niet bereid het constructierisico te nemen. In offshore wind wil je echter betrouwbare partners die vanaf dag één mee-doen en die bereid zijn samen het risico te dragen. Die kentering begint inmiddels langzaam te komen. Bij Northwind hebben we voor het eerst een pensioenfonds in de bouwfase aan boord gekregen. Dat betrof een pensioenfonds van de Deense overheid, dat het wel heeft aangedurfd om in de ontwikkel- en bouwfase vermogen te investeren. Een beslissing waar het pensioenfonds zeer content over is, gezien het goede rendement.

Wat is het optimale instapmoment in het subfonds Zeewind Nieuwe Parken?

Met Meewind dienen wij, als aandeelhouder die over 20% van de ontwikkelrechten van Nobelwind beschikt, 40 miljoen euro op tafel te leggen. We moeten de mede-aandeelhouders het vertrouwen geven dat wij als betrouwbare partner hiertoe in staat zijn. Vorig jaar zijn we met 18 miljoen euro gegroeid; de verwachting is dat we voldoende geld kunnen inleggen om ons aandeel te realiseren. Mocht dat onverhoopt niet het geval zijn dan nemen we een kleiner aandeel of plaatsen we een deel in subloans weg. Wat betreft de koers van een participatie Zeewind Nieuwe Parken: die blijft tot het moment van financial close redelijk stabiel. Zodra we financial close bereiken, kennen we de financieringscondities van de banken, de constructiekosten etc. Op dat moment zal het project opnieuw gewaardeerd worden, waardoor de koers zal stijgen. Als u wilt participeren is het zaak om in te stappen voor de financial close of voor het benodigde bedrag van 40 miljoen euro is bereikt; hierna is het niet zonder meer mogelijk om in het project te participeren.

Hebben investeringen in het subfonds Zeewind Nieuwe Parken gevolgen voor de participaties in subfonds Zeewind Bestaande Parken?

Beide subfondsen zijn per 1 januari 2015 gesplitst en hebben derhalve geen invloed op elkaar.

Als de concessie afloopt, dient het windpark te worden ontmanteld. Hoe wordt dit gefinancierd?

Bij een kerncentrale weet je vooraf niet wat de ontmanteling zal kosten. Bovendien zal een deel van die kosten worden afgewenteld op de burger. Bij een windpark is dit niet het geval, omdat bij de investering en exploitatie al een reservering is opgenomen voor de ontmanteling van het park na afloop van de concessie. Voor Belwind is hiervoor een bedrag van 1,3 miljoen euro gereserveerd. De Belwind-concessie – bestaand uit de windparken Belwind en Nobelwind – was aanvankelijk afgegeven voor 20 jaar, met de mogelijkheid deze te verlengen met maximaal 10 jaar. Onlangs heeft de Belgische overheid besloten de concessie te verlengen met 7 jaar. Het windpark Belwind 1 kan hierdoor 7 jaar langer actief

blijven. Bovendien kan Nobelwind, als tweede fase van de Belwind-concessie, de volledige 20 jaar benutten.

Wat is het beleid ten aanzien van de technische en economische levensduur van het windpark?

De economische levensduur wordt bepaald door de lengte van de concessie. Hoe je de centrale onderhoudt en welke vervangingsinvesteringen je doet, dat is afhankelijk van het aantal jaar dat de centrale nog kan draaien. Doe je in geval van slijtage vervangingsinvesteringen? Wanneer wel en wanneer niet? Je kunt ervoor zorgen dat het park na 20 jaar nog in excellente staat is, of je kunt het langzaam laten uitdoven. De strategieën op dit vlak krijgen de komende tijd meer vorm. Wat in elk geval zekerheid biedt is het meerjarige onderhoudscontract met turbineleverancier Vestas, met een beschikbaarheidsgarantie van 95%. Vestas heeft er met het oog op die garantie dus alle belang bij dat het park perfect wordt onderhouden.

Wat zijn de risico's wat betreft het afnemen van de geproduceerde elektriciteit door een energiebedrijf?

Bij projecten als Nobelwind is het voor de investeerders van belang dat de elektriciteit wordt afgenomen voor in elk geval een periode van 20 jaar. Om de banken te kunnen afbetalen en de beleggers een interessant rendement te bieden, dienen de inkomsten vanuit de geproduceerde elektriciteit groot genoeg te zijn. Het team van Nobelwind is momenteel – uit zeven zeer geïnteresseerde kandidaten – met zorg het juiste elektriciteitsbedrijf aan het selecteren. Dit dient een sterk bedrijf te zijn dat ook over 15 à 20 jaar nog elektriciteit afneemt tegen de minimumprijs die is afgesproken voor de gehele exploitatieperiode. Wat betreft de opbrengst van de geproduceerde elektriciteit; daarbij zijn we enerzijds afhankelijk van de afgesproken prijs, die voor periodes van twee à drie jaar kan worden geklikt. Anderzijds zijn we afhankelijk van de hoeveelheid wind. Hier zit altijd enige mate van onvoorspelbaarheid in, maar gemiddeld genomen is een windcentrale de meest voorspelbare elektriciteitscentrale die er is. Op basis van de weersvoorspellingen van professionele meteorologen

kunnen elektriciteitsbedrijven inspelen op de verwachte hoeveelheid wind. Die kan afwijken of een turbine kan tijdelijk een technisch mankement hebben, maar elke technologie heeft zijn eigen problemen. Bij een klassieke elektriciteitscentrale bestaat ook altijd het risico dat deze als gevolg van een technisch mankement uitvalt. In dat geval is de gehele centrale tijdelijk niet beschikbaar, terwijl het bij een offshore windpark bij uitval veelal slechts één van de vele windturbines betreft.

Bestaat het risico dat de gemiddelde elektriciteitsprijs daalt als gevolg van een overaanbod van windenergie?

Bij Northwind zagen we dat zogenoemd 'windkannibalisme' nog een belangrijk punt was; elektriciteitsbedrijven wilden zich beschermen tegen lage of zelfs negatieve prijzen. Bij Nobelwind speelt dit niet meer; er is bij de elektriciteitsbedrijven zelfs meer interesse om met ons in zee te gaan dan bij Belwind en Northwind. De afnemer neemt hierbij een deel van het risico op wisselende elektriciteitsprijzen op zich, in ruil voor een meerjarig contract met een discount.

Wat is de toekomstvisie op energieprijzen en de gevolgen voor het rendement?

Macro-economisch gezien is er een positieve correlatie tussen rente en energieprijs. Als de rente stijgt, dan stijgt ook de energieprijs. Andersom geldt hetzelfde. Zijn de energieprijzen lager, dan heeft het park minder inkomsten. In dat geval is de rentevoet vaak ook lager, zodat je tegelijkertijd op je kosten bespaart. Door deze correlatie hoeven de wisselende energieprijzen niet van invloed te zijn op het rendement, zowel in positieve als negatieve zin. Al kan op de langere termijn de integratie van het Europese netwerk en een betere beheer van de elektriciteitsmarkt deze macro-economische logica enigszins onder druk zetten.

Als er bij het windpark sprake is van een rente die voor langere tijd is vastgelegd, dan zal het rendement bij stijgende energieprijzen wel toenemen. Het omgekeerde kan eveneens van toepassing zijn, al is de verwachting dat – gezien de huidige lage rentevoet – bij Nobelwind de rente voordelig kan worden gehedged.

